

“ER-XOTIN MUNOSABATLARIDA ISHONCH VA HURMATNING AHAMIYATI”

Mamadaliyev Shoxrux

Annotatsiya; Ushbu maqola nikoh-oila munosabatlari mustahkam, barqaror bo'lishi Davlat va jamiyatimizning barqarorligi, farovonligi, rivoji haqida . Jahon ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalarida ona va bola munosabatlarini ijtimoiy-psixologik asoslariga oid ilmiy izlanishlarga alohida e'tibor qaratilmoqda. Bu borada oilada bolaga nisbatan sog'lom munosabatni shakllantirish, ota ona va bola munosabatlarida begonalashuv, oilaviy zo'ravonlik, pedagogik qarovsizlik, emotsional deprivasiya va boshqa ko'rinishdagi salbiy holatlarni psixodiagnostika qilish; ota ona va bola munosabatlarini psixologik barqarorlashtirish maqsadida psixoprofilaktika chora-tadbirlarini tashkil etish orqali konstruktiv muloqot ko'nikmalarini shakllantirish; otaonalar bilan tegishli psixologik-ma'rifiy, konsultativ faoliyatga qaratilgan chora-tadbirlarni takomillashtirishga yo'naltirilgan masalalarga e'tibor qaratish zarurati kuzatilmoqda.

Kalit so'zlar; Nikoh, ota-onalar, nizo, ishonch, hurmat , nizoli vaziyatlar, farzand, munosabat, muloqot, muhit, farzand, muhit.

Ishonch va hurmat er-xotin munosabatlarining asosiy poydevorlaridan biri hisoblanadi. Ushbu ikki element oila barqarorligi va farovonligi uchun zarurdir. Ishonch er-xotin o'rtasida xavfsizlik hissini shakllantirsa, hurmat bir-birining fikr va his-tuyg'ularini qadrlashni anglatadi. Maqola davomida ishonch va hurmatning ahamiyati hamda ularni mustahkamlash yo'llari ko'rib chiqiladi.

Er-xotin munosabatlari bir tekis munosabatlar emas. Yillar davomida bu munosabatlar ko'p marotaba sinaladi, darz ketadi, hatto sinishi ham mumkin. Oilada er va xotin munosabatlari vaqt o'tishi bilan oqilona hamkorlik va do'stlik, qon-qarindoshlik munosabatlariga aylanib boradi. Ko'pchilik nikohlarni baxtli ham, baxtsiz ham deb atash mushkul, chunki ularda er-xotinlarning bir-

birlarini sekin-asta tarbiyalab borishlari va taqdir taqozosi bilan bora-bora munosabatlar chuqurlashib, tushunish hissi va do'stona munosabatlar sayqallashib boradi.

1. Ishonchning ahamiyati

Ishonch er-xotin munosabatlarida ochiqlik va samimiyatni ta'minlaydi:

Barqaror munosabatlar: Juftlik bir-biriga ishonch bildirganida, munosabatlar barqaror va uzoq muddatli bo'ladi.

Hissiy qo'llab-quvvatlash: Ishonch sheriklarning bir-biriga yordam ko'rsatishiga va noqulay vaziyatlarda ham birga bo'lishlariga yordam beradi.

Xiyonat va ishonchsizlikning oqibatlari: Ishonchni yo'qotish juftlik o'rtasidagi ziddiyatlarga va hatto ajralishga olib kelishi mumkin.

2. Hurmatning o'rni va ahamiyati

Hurmat er-xotin munosabatlarida tenglik va bir-biriga munosib yondashishni ta'minlaydi:

Bir-birining shaxsiy fazilatlarini qadrlash: Har bir sherik o'ziga xos, va ularning farqlari munosabatni boyitadi.

Muloqot madaniyati: Hurmat ochiq, samimiy va konstruktiv muloqotning garovidir.

Ziddiyatlarni hal qilish: Hurmat asosidagi muloqot ziddiyatlarni yumshoq va samarali yo'l bilan hal qilish imkonini beradi.

3. Ishonch va hurmatni mustahkamlash yo'llari

Er-xotin munosabatlarida ishonch va hurmatni rivojlantirish uchun quyidagi qadamlarni qo'llash mumkin:

Ochq o'zaro muloqot: His-tuyg'ular va fikrlarni erkin ifoda etish imkoniyatini yaratish.

O'z va'dalariga rioya qilish: Bir-biriga bergan va'dalarni bajarish orqali ishonchni saqlash.

Hurmatni ko'rsatish: Har bir qaror, fikr va his-tuyg'uni qadrlash.

Qo'shma qarorlar qabul qilish: Ikkala tomon ham munosabatda teng huquqli bo'lishi kerak.

4. Ishonch va hurmat yo'qolganda yuzaga keladigan muammolar

Emotsional uzoqlashish: Ishonch va hurmat yo'qligi o'zaro sovuqlikka olib keladi.

Ziddiyatlar va xiyonat: Bunday munosabatlarda tez-tez tushunmovchilik va xiyonatlarni uchratib turadi.

Ajralish xavfi: Munosabatlar mustahkam bo'lmasa, ajralish ehtimoli ortadi.

Oiladan eng asosiy maqsad va eng muhim narsa bu – er va xotin munosabatlari. Ushbu maqsadga keyinchalik farzandlar tarbiyasi va ularning kelajakda yaxshi inson bo'lishi ham kiradi. Shunday ekan, ayol kishi oiladagi uchinchi shaxslarga emas, ko'proq o'z turmush o'rtog'iga itoat etishi lozim. Oila a'zolari ham mana shuni e'tiborga olishi kerak.

Biz ko'p kuzatyapmizki, yosh oila munosabatlariga qaynata yoki qaynata aralashib er va xotinni bir birlaridagi huquqlaridan mahrum qiladi. Yoki qaynata o'g'lini uzoqqa yuborib, kelinini eri bilan ketishiga yo'l qo'ymaydi. Oilasi bilan birga bo'lishini man qiladi. Bu payg'ambarimiz sunnatlariga ziddir. Bunga shariat ham ruxsat bermagan. Er va xotinning o'zaro aloqalariga hech kim daxl qilolmaydi. Ular xoh qaynata, xoh qaynata bo'lsin. Birgina vaziyatda ularga aralashish uchun ruxsat berilgan, ya'ni o'g'li yoki kelinini shariatga zid ish qilsa, axloq va odob doirasidan chiqsa, o'shandagina tanbeh bergan holda vaziyatga qo'shilishi mumkin. Bundan ortiq masalalarda esa chegara saqlashlari lozim. Shunindan, uchinchi shaxslar, ya'ni erkakning aka-ukalari yoki opa-singillari oilaga istaganlaricha aralashishga haqli emas. Kelindan o'zlariga kerakli narsani talab qilishlari mumkin, ammo er va xotin munosabatlarida ularga ruxsat yo'q.

Shariatimizda agar er va xotinning o'rtasida nizo chiqib qolsa yoki biror muammo bo'ladigan bo'lsa, yaqinlariga uni isloh qilish buyurilgan. Hattoki bu isloh qilish jarayonida dinimizda harom hisoblangan yolg'onni ham tadbir sifatida ishlatishga ruxsat berilgan. Qur'oni Karimda ham "Agarda ikkita hakam orani isloh qilishni iroda

qilgan bo'lsa, Alloh taolo muvofiqlashtiradi", deyilgan. Ya'ni mobodo er va xotin o'rtasida nizo kelib chiqsa va ajralish ehtimoli bo'lsa, urning yaqinlaridan bir hakam kelib, ayolning yaqinlaridan bir hakam kelib muammoni isloh qilishlariga buyurilgan.

Aleksandr Dyuma ta'kidlaganidek: «Rashk boshqalardan ko'ra o'ziga ko'prok azob berish san'atidir». Shunday ekan, rashkchi onalarga psixologlar tavsiya qiladilar: rashkingiz me'yoridan oshayotganligini sezganingiz zahoti, juda bo'lmasa, uyingizdagi mebellar joyini o'zgartiring, madaniy hordiq chiqaring, ko'prok davralarda bo'ling. Oilaviy munosabatlar ikki kishi er va xotin orasidagi hissiyotlarga asoslanib shakllanadi. Agar hissiyotlar ortda qolib, hayot muammolari ustun kelib, er o'zini tergovchi sifatida tutsa, xotinini doimiy tergov ostida ushlasa yoki xotini doimo moddiy muammolar, boylik, ro'zg'or hisobkitobini qilib erni doimo tergasa bir-birlariga bo'lgan his-tuyg'u yo'qolib ketadi. Inson ba'zida o'ziga yaqin bo'lgan odamlarni tushunmaydi. A.Grin o'zining asarlaridan birida «Bizning ichki dunyomiz kamdan-kam odamni qiziqtiradi»-dedi.

Oilaviy munosabatlar ikki kishi er va xotin orasidagi hissiyotlarga asoslanib shakllanadi. Agar hissiyotlar ortda qolib, hayot muammolari ustun kelib, er o'zini tergovchi sifatida tutsa, xotinini doimiy tergov ostida ushlasa yoki xotini doimo moddiy muammolar, boylik, ro'zg'or hisobkitobini qilib erni doimo tergasa bir-birlariga bo'lgan his-tuyg'u yo'qolib ketadi. Inson ba'zida o'ziga yaqin bo'lgan odamlarni tushunmaydi. A.Grin o'zining asarlaridan birida «Bizning ichki dunyomiz kamdan-kam odamni qiziqtiradi»-dedi. Inson turmush ko'rishdan oldin bu hayotda o'zining dunyoqarashiga ega bo'ladi. U o'zi uchun aziz va qimmatli narsalarni belgilab qo'yadi, shuning uchun o'z yonida tushunadigan, uning g'ururiga tegmaydigan, dunyoqarashi ustidan kulmaydigan, ta'na qilmaydigan ko'pincha yaqin bir inson bo'lishini istaydi.

Xulosa; Er-xotin munosabatlarida ishonch va hurmat – oila barqarorligining kaliti. Ushbu omillar nafaqat juftlikning o'zaro baxtli hayot kechirishini ta'minlaydi, balki jamiyatdagi mustahkam oilalar tizimini ham shakllantiradi. Ishonch va hurmatni

saqlash uchun har ikki tomon ham bir-birining hissiyotlarini tushunishga va o'zaro hurmatga intilishi zarur.

Shior: "Ishonch va hurmat – baxtli oilaning poydevori."

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati

1. Davletshin M.G. Oiladagi nizolar psixologiyasi va uning bartaraf etish yo'llari. o'zbek oilasining etnopsixologik muammolari. Resp. ilm. amal. anj.ma'ruz. qisqacha bayoni. - T.: 1993. - 33-34 b.
2. Karimova V.M. Oilaviy hayot psixologiyasi // O'quv qo'llanma. – T.: "Sharq" 2006. – 142 b.
3. Shoumarov G'.B. Oila psixologiyasi.: Akademik litsey va kasb-hunar kollejlari o'quvchilari uchun. - T.: Sharq. - 140 b.
4. Ковалев С.В. Психология современной семьи. - М.: Просвещение. 1988. - 210 с.
5. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений. - Киев: изд-во Ун-та. 1990. - 192 с.
6. Олифинович Н.И., Зинкевич-Куземкина Т.А., Велента Т.Ф. Психология семейных кризисов. – СПб.: Речь, 2006. – 360 с.
7. Фромм Э. Искусство любить исследование природы любви. Пер. с англ. яз. - М.: Педагогика. 1990. - 158 с.